# DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)
22. april 1999 *

I sag C-423/97,

angående en anmodning, som Juzgado de Primera Instancia de Valencia (Spanien) i medfør af EF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

**Travel Vac SL**

mod

**Manuel José Antelm Sanchis,**

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af Rådets direktiv 85/577/EØF af 20. december 1985 om forbrugerbeskyttelse i forbindelse med aftaler indgået uden for fast forretningssted (EFT L 372, s. 31),

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J.-P. Puissochet, og dommerne J. C. Moitinho de Almeida og C. Gulmann (refererende dommer),

* Processprog: spansk.

generaladvokat: S. Alber
justitssekretær: R. Grass,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Travel Vac SL ved advokat Salvador Vázquez Cantó, Valencia

— M. J. Antelm Sanchis ved advokat Josep Gallel Boix, Valencia

— den spanske regering ved statens advokat, Nuria Díaz Abad, som befuldmægtiget

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent José Luis Iglesias Buhigues og Pieter van Nuffel, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede,

på grundlag af den refererende dommers rapport,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 26. november 1998,

afsagt følgende

## Dom

1 Ved kendelse af 11. november 1997, indgået til Domstolen den 15. december 1997, har Juzgado de Primera Instancia de Valencia i medfør af EF-traktatens artikel 177 forelagt seks præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af Rådets direktiv 85/577/EØF af 20. december 1985 om forbrugerbeskyttelse i forbindelse med aftaler indgået uden for fast forretningssted (EFT L 372, s. 31).

2 Spørgsmålene er blevet stillet under en sag mellem Travel Vac SL (herefter »Travel Vac«), Valencia, og M. J. Antelm Sanchis, som har bopæl i Valencia. Sagen drejer sig om, hvorvidt Antelm Sanchis har ret til at træde tilbage fra en aftale, der var indgået mellem de to parter, og hvorefter Antelm Sanchis erhvervede en brugsret til en fast ejendom på timeshare-basis, som også omfattede et vist antal tjenesteydelser.

3 Artikel 1, stk. 1, i direktiv 85/577 bestemmer:

»Dette direktiv gælder for aftaler indgået mellem en erhvervsdrivende, der leverer varer eller tjenesteydelser, og en forbruger:

— under en udflugt arrangeret af den erhvervsdrivende uden for dennes faste forretningssted, eller

— i forbindelse med den erhvervsdrivendes besøg:

i) hos forbrugeren eller en anden forbruger,

ii) på forbrugerens arbejdsplads,

såfremt besøget ikke sker efter udtrykkelig anmodning fra forbrugeren.«

4 Artikel 3, stk. 2, i direktiv 85/577 bestemmer:

»Dette direktiv gælder ikke for:

a) aftaler om opførelse, salg eller udlejning af fast ejendom eller aftaler om stiftelse af andre rettigheder over fast ejendom.

...«

5 Artikel 5 i direktiv 85/577 har følgende ordlyd:

»1. Forbrugeren har ret til at træde tilbage fra aftalen ved i overensstemmelse med den fremgangsmåde og de betingelser, der gælder i henhold til national ret, at give

meddelelse herom inden for en frist på mindst syv dage at regne fra det tidspunkt, hvor forbrugeren har modtaget de i artikel 4 omtalte oplysninger. Det er dog tilstrækkeligt, at meddelelsen er afsendt inden fristens udløb.

2. Denne meddelelse har den virkning, at forbrugeren frigøres fra enhver forpligtelse i henhold til den aftale, som forbrugeren er trådt tilbage fra.«

6 Artikel 7 i direktiv 85/577 bestemmer: »Benytter forbrugeren sig af denne fortrydelsesret, bestemmes retsvirkningerne af den nationale lovgivning, navnlig med hensyn til tilbagebetaling af indbetalte beløb for varer eller tjenesteydelser samt returnering af de modtagne varer.«

7 Direktiv 85/577 blev gennemført i spansk ret ved lov 26/1991 af 21. november 1991 (*Boletín Oficial del Estado* af 26.11.1991, herefter »den spanske lov«).

8 Den 26. oktober 1994 vedtog Europa-Parlamentet og Rådet direktiv 94/47/EF om beskyttelse af køber i forbindelse med visse aspekter ved kontrakter om brugsret til fast ejendom på timeshare-basis (EFT L 280, s. 83). Den i direktivet fastsatte frist, inden for hvilken medlemsstaterne skulle sætte de nødvendige love og administrative bestemmelser i kraft for at efterkomme direktivet, udløb den 29. april 1997.

9 Det fremgår af forelæggelseskendelsen, at i henhold til den aftale, der blev indgået den 14. september 1996 i Denia (Spanien), overdrog Travel Vac til Antelm Sanchis 1/51 af den ideelle anpart af en møbleret lejlighed i ejendomskomplekset Parque

Denia, hvilket i henhold til timeshare-ordningen gav ham en eksklusiv brugsret til den pågældende lejlighed i uge 19 hvert år.

10 I henhold til aftalen var Travel Vac i øvrigt forpligtet til at levere Antelm Sanchis nærmere angivne tjenesteydelser, som f.eks. vedligeholdelse af ejendommen, administration og drift af timeshare-ordningen, anvendelse af fælles tjenesteydelser i bebyggelsen og medlemskab af den internationale organisation Resort Condominium International, hvorved køberen kan bytte sine ferieophold i henhold til den pågældende organisations regler.

11 I henhold til aftalen skulle køberen betale 1 090 000 ESP. Heraf udgjorde de 285 000 ESP værdien af den ideelle anpart af den faste ejendom, mens resten af beløbet var til dækning af merværdiafgift, medejendomsret til indboet i henhold til en opgørelse, ovennævnte tjenesteydelser og medlemskab af Resort Condominium International.

12 I aftalen var det endvidere fastsat, at køber havde ret til at opsige aftalen inden for en frist på syv dage, regnet fra hans underskrivelse af aftalen, mod forudgående underretning af sælgeren gennem retsgyldigt dokument og betaling af 25% af den samlede pris som en udtrykkeligt aftalt erstatning.

13 Det fremgår ligeledes af forelæggelseskendelsen, at parterne havde aftalt, at Antelm Sanchis skulle give møde i banken med henblik på at underskrive bekræftelsen senest tre dage efter underskrivelsen af aftalen, dvs. senest den 17. september 1996. Antelm Sanchis henvendte sig imidlertid ikke i banken inden for denne frist, men begav sig den 17. september 1996 til sælgers kontor i Valencia, hvor han mundtligt erklærede, at alt var uden retsvirkning, og at de dokumenter, som han havde underskrevet, skulle leveres tilbage til ham.

14 Den 22. november 1996 indgav Travel Vac for Juzgado de Primera Instancia de Valencia begæring om fuldbyrdelse af et krav over for Antelm Sanchis som følge af manglende indfrielse af en veksel på 90 000 ESP, som Sanchis havde afgivet ved aftalens underskrivelse.

15 Juzgado de Primera Instancia de Valencia var i tvivl om, hvorvidt direktiv 85/577 fandt anvendelse på den sag, der var indbragt for den, og om retten i så fald kunne give Antelm Sanchis medhold i hans modkrav om ophævelse af aftalen.

16 Retten udsatte herefter sagen og har forelagt Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal en aftale om 'timesharing' i almindelighed og den i sagen omtvistede aftale i særdeleshed anses for at være omfattet af de undtagelser med hensyn til anvendelse af direktivet, der er anført i dets artikel 3, stk. 2, litra a)?

2) Selv om det antages, at den omtvistede aftale på grund af, at der er tale om en 'timeshare'-aftale, i medfør af ovennævnte artikel er undtaget fra direktivets anvendelsesområde, er det da til hinder for en sådan eventuel udelukkelse, at aftalen ikke kun omhandler en fast ejendom, men også omfatter tjenesteydelser og andre rent obligationsretlige forpligtelser (aftalens artikel 3), der har en højere værdi end ejendommen (værdien af den faste ejendom udgør 285 000 ESP, mens det samlede aftalebeløb udgør 1 090 000 ESP)?

3) Er det ferielejlighedskompleks på 'timeshare'-basis i byen Denia, hvortil forbrugeren var inviteret, omfattet af ovennævnte direktivs artikel 1, stk. 1, første

led, når henses til, at forretningsstedet for virksomheden Travel Vac, SL, er beliggende på adressen Calle Profesor Beltrán Báguena, 5-6, Valencia?

4) Kan den i direktivets artikel 5, stk. 1, fastsatte ret for forbrugeren til at træde tilbage begrundes ud fra en formodning om, at køberens/forbrugerens vilje er blevet påvirket eller manipuleret under de i direktivets artikel 1 angivne omstændigheder? I hvilket omfang er en sådan ret til at træde tilbage, der er beskyttet i henhold til direktivet, i givet fald forbundet med svig fra sælgerens side, når 'en af kontrahenterne [anvender] lumske formuleringer eller beskrivelser, som forleder medkontrahenten til at indgå en aftale, som han ellers ikke ville have indgået' (artikel 1269 i den spanske lov om borgerlig retspleje) og, generelt, med den nødvendige ret til frit at kunne indgå aftaler (artikel 1254, 1258 og 1261 ff. i den spanske lov om borgerlig retspleje)?

5) Skal den i direktivets artikel 5, stk. 1, omhandlede meddelelse være udtrykkelig, eller kan den eventuelt udgøres af entydige handlinger, som f.eks. i den foreliggende sag derved, at forbrugeren ikke kom til stede på det tidspunkt, der var fastsat og aftalt med henblik på underskrivelsen af bekræftelsen i banken, nemlig den 17. september 1996, dvs. tre dage efter underskrivelsen af den på s. 76 i sagens akter gengivne aftale, hvilket forbrugeren personligt bekræftede og uddybede i sælgerens forretningslokaler i Valencia samme dag, nemlig den 17. september 1996, idet han mundtligt erklærede, 'at alt er uden retsvirkning, og at de dokumenter, som han havde underskrevet, skulle leveres tilbage til ham'?

6) Er de tilbagebetalinger, returneringer og retsvirkninger i øvrigt, der i direktivets artikel 7 udgør kompensation for sælgeren, såfremt forbrugeren udnytter sin ret til at træde tilbage i henhold til direktivets artikel 5, forenelige med et aftalevilkår om, at 'sælgeren skal holdes skadesløs for sit tab', hvilken skadesløsholdelse kan udgøre op til 25% af transaktionens samlede værdi, således som det nærmere er fastsat i aftalens artikel 4 (bagsiden af s. 76 i sagens akter)?«

## Det første og andet spørgsmål

17 Med det første og andet spørgsmål, som behandles under et, ønsker den nationale ret nærmere bestemt oplyst, om direktiv 85/577 finder anvendelse på en aftale om brugsret til fast ejendom på timeshare-basis og om levering af tjenesteydelser, hvis værdi er højere end værdien af brugsretten til den faste ejendom.

18 Travel Vac har anført, at direktiv 85/577 ikke finder anvendelse på timeshare-aftaler, hverken for så vidt angår erhvervelsen af en tinglig ret eller erhvervelsen af en fordringsret vedrørende de omhandlede goder. Ifølge Travel Vac er sådanne aftaler omfattet af direktiv 94/47.

19 Antelm Sanchis har anført, at der ved en timeshare-aftale ikke stiftes rettigheder vedrørende fast ejendom, idet en sådan aftale vedrører levering af tjenesteydelser med henblik på, at forbrugeren kan anvende en eller flere faste ejendomme ved køb af en »anpart«, som om han var medlem af en klub eller en sammenslutning. I henhold til sådanne aftaler må enhver forbruger kunne forlange, at den erhvervsdrivende leverer visse tjenesteydelser, således at forbrugeren i afgrænsede tidsrum og med mellemrum kan bebo en eller flere faste ejendomme.

20 Den spanske regering har påpeget, at en timeshare-aftale i almindelighed må betragtes som et af de tilfælde, som direktiv 85/577 ikke finder anvendelse på, jf. artikel 3, stk. 2, litra a), idet der ved aftalen overdrages en tinglig ret vedrørende en fast ejendom. Eftersom værdien af de rettigheder, der vedrører andet end fast ejendom, i hovedsagen er højere end værdien af de rettigheder, der vedrører fast ejendom, er aftalen imidlertid omfattet af direktiv 85/577.

21 Ifølge Kommissionen finder direktiv 85/577 anvendelse på den aftale, der omtvistes i hovedsagen, eftersom brugen af ejendommen på timeshare-basis kun er en del af aftalen, der omfatter levering af en helhed af turistmæssige ydelser.

22 Det bemærkes for det første, at selv om timeshare-aftaler er omhandlet i direktiv 94/47, er dette ikke til hinder for, at en aftale, der indeholder et timeshare-element, også kan være omfattet af direktiv 85/577, såfremt betingelserne for anvendelsen af sidstnævnte direktiv i øvrigt er opfyldt.

23 Ingen af de to direktiver indeholder således bestemmelser, som udelukker, at det andet direktiv kan finde anvendelse. I øvrigt ville det være i strid med formålet med direktiv 85/577 at fortolke det således, at beskyttelse i henhold til direktivet ville være udelukket, blot fordi en aftale i princippet er omfattet af direktiv 94/47. En sådan fortolkning ville indebære, at forbrugerne ikke var omfattet af beskyttelsesbestemmelserne i direktiv 85/577, selv hvis aftalen var indgået uden for et fast forretningssted.

24 Det bemærkes endvidere, at i henhold til artikel 3, stk. 2, litra a), i direktiv 85/577 gælder direktivet ikke for aftaler om opførelse, salg eller udlejning af fast ejendom eller aftaler om stiftelse af andre rettigheder over fast ejendom.

25 Som Kommissionen har påpeget, må det imidlertid fastslås, at når en aftale som den, der omtvistes i hovedsagen, ikke alene vedrører brugsret til en fast ejendom på timeshare-basis, men også levering af særskilte tjenesteydelser, hvis værdi er højere end værdien af brugsretten til den faste ejendom, er en sådan aftale ikke omfattet af udelukkelsesbestemmelsen i artikel 3, stk. 2, litra a), i direktiv 85/577.

26 Det første og andet spørgsmål skal derfor besvares med, at direktiv 85/577 finder anvendelse på en aftale om brugsret til fast ejendom på timeshare-basis og om levering af tjenesteydelser, hvis værdi er højere end værdien af brugsretten til den faste ejendom.

## Det tredje spørgsmål

27 Med det tredje spørgsmål ønsker den nationale ret nærmere bestemt oplyst, om en aftale skal anses for at være indgået under en udflugt arrangeret af den erhvervsdrivende uden for dennes faste forretningssted, jf. artikel 1, stk. 1, i direktiv 85/577, såfremt aftalen er underskrevet i et kompleks bestående af ferielejligheder på timeshare-basis, der ligger i en by, hvortil forbrugeren blev inviteret, og som ikke er den by, hvor den erhvervsdrivende har hjemsted.

28 Antelm Sanchis har for det første anført, at udtrykket »udflugt« forudsætter, at forbrugeren forlader den by, hvor han bor. I den foreliggende sag er aftalen blevet indgået under en udflugt. Den erhvervsdrivende havde inviteret ham til byen Denia, der ligger 100 km fra Valencia, hvor han bor. Udflugten var arrangeret af den erhvervsdrivende, som havde oplyst ham om, at han en bestemt dag på et bestemt tidspunkt skulle begive sig til en nærmere angiven by.

29 Antelm Sanchis har for det andet anført, at aftalen blev indgået i Denia og i lokaler, der var indrettet med henblik på at præsentere produktet for forskellige forbrugere, dvs. uden for sælgerens faste forretningssted, der ligger i Valencia.

30 Ifølge den spanske regering finder direktivet anvendelse, allerede fordi den erhvervsdrivende har taget initiativet til forhandlingerne, uanset om kontrakten er blevet indgået på hans faste forretningssted.

31 Kommissionen har for det første understreget, at det fremgår af hovedsagen, at Antelm Sanchis ved flere lejligheder havde modtaget skrivelser, som foranledigede ham til at begive sig til Denia for at afhente en af de flotte gaver, som han ville få, hvis han mødte frem, uden at dette i øvrigt indebar forpligtelser for ham. Skrivelserne blev fulgt op af talrige telefonopringninger, hvorunder han blev opfordret til at deltage i salgsmøder, som Travel Vac afholdt i det ferielejlighedskompleks, hvor forbrugerne blev opholdt i timevis og gang på gang fik serveret alkoholholdige drikkevarer.

32 Ifølge Kommissionen finder direktiv 85/577 anvendelse på en aftale, der indgås i et ferielejlighedskompleks mellem en erhvervsdrivende, hvis faste forretningssted er beliggende et andet sted end det, hvor aftalen indgås, og en forbruger, som den pågældende erhvervsdrivende har inviteret til personligt at begive sig til det pågældende sted med henblik på at præsentere sine produkter og tjenesteydelser, såfremt invitationen omfatter biydelser, der ikke har noget at gøre med de præsenterede produkter og tjenesteydelser, men som tilbydes forbrugeren, blot fordi han er kommet, og som klart har tilskyndet ham til at tage af sted.

33 Det bemærkes for det første, at i henhold til artikel 1, stk. 1, første led, i direktiv 85/577 er en aftale omfattet af direktivet, såfremt den er indgået under en udflugt arrangeret af den erhvervsdrivende uden for dennes faste forretningssted.

34 Det bemærkes endvidere, at det i fjerde betragtning til direktiv 85/577 anføres, at det er et typisk træk ved aftaler, der indgås uden for den erhvervsdrivendes faste forretningssted, at det er den erhvervsdrivende, der tager initiativet til forhandlingerne.

35 For så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt en aftale er blevet indgået under en udflugt arrangeret af den erhvervsdrivende, må det for det første fastslås, at en aftale, der indgås i en anden by end den, hvor forbrugeren bor, og som ligger i en vis afstand herfra, således at forbrugeren har måttet tilbagelægge en vis strækning for at begive sig til den pågældende by, må anses for at være indgået under en udflugt som omhandlet i direktiv 85/577.

36 For det andet bemærkes, at såfremt det er den erhvervsdrivende, der har taget initiativet til en sådan udflugt, i den forstand, at han har inviteret forbrugeren til et bestemt sted gennem skrivelser og/eller telefonopringninger med angivelse af datoen, tidspunktet og stedet for deres møde, må udflugten betragtes som arrangeret af den erhvervsdrivende som omhandlet i direktiv 85/577.

37 For så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt aftalen er indgået uden for den erhvervsdrivendes faste forretningssted, må det fastslås, at dette begreb omhandler de steder, hvor den erhvervsdrivende normalt udøver virksomhed, og som klart er udsalgssteder.

38 Det tredje spørgsmål skal derfor besvares med, at en aftale, som indgås i en situation, hvor en erhvervsdrivende har inviteret en forbruger til personligt at begive sig til et bestemt sted, som ligger i en vis afstand fra det sted, hvor forbrugeren bor, og som er et andet sted end det, hvor den pågældende erhvervsdrivende normalt udøver virksomhed og ikke klart er et udsalgssted, med henblik på at præsentere sine produkter og tjenesteydelser, skal anses for at være indgået under en udflugt arrangeret af den erhvervsdrivende uden for fast forretningssted som omhandlet i direktiv 85/577.

## Det fjerde spørgsmål

39 Med det fjerde spørgsmål ønsker den nationale ret nærmere bestemt oplyst, om det er tilstrækkeligt til, at forbrugeren kan udøve sin ret til at træde tilbage fra aftalen, jf. artikel 5, stk. 1, i direktiv 85/577, at aftalen er indgået under omstændigheder som de i direktivets artikel 1 beskrevne, eller om det desuden skal godtgøres, at forbrugeren er blevet påvirket eller manipuleret af den erhvervsdrivende.

40 Den spanske regering har anført, at det må tages i betragtning, at formålet med den ret til at træde tilbage fra aftalen, der er tillagt forbrugeren, er at opveje risikoen for urimelige forretningsmetoder. Den pågældende ret er således baseret på den blotte omstændighed, at han er forbruger, og at aftalen er omfattet af direktivet, og forbrugeren skal ikke bevise, at sådanne urimelige metoder har eksisteret og slet ikke, at de faktisk har været anvendt.

41 Kommissionen har anført, at retten til at træde tilbage fra aftalen er ubetinget, idet udøvelsen af retten ikke er betinget af, at den erhvervsdrivende eventuelt har handlet svigagtigt, og heller ikke af, at han har haft til hensigt at manipulere forbrugeren med henblik på at aftvinge en beslutning, som er i den erhvervsdrivendes egen interesse. Retten til at træde tilbage er forudsætningsvis forbundet med alle aftaler, der er omfattet af direktiv 85/577.

42 Hertil bemærkes, at det i fjerde betragtning til direktiv 85/577 anføres, at når en aftale indgås uden for den erhvervsdrivendes faste forretningssted, er forbrugeren slet ikke forberedt på forhandlingerne og bliver overrumplet, ligesom forbrugeren ofte ikke kan sammenligne tilbuddets kvalitet og pris med andre tilbud. Forbrugeren bør derfor, som det fremgår af femte betragtning til direktivet, have en frist på mindst syv dage til at træde tilbage fra aftalen, således at han har mulighed for at vurdere de forpligtelser, aftalen medfører.

43 Det er således tilstrækkeligt til, at forbrugeren kan udøve den i direktiv 85/577 fastsatte ret til at træde tilbage fra aftalen, at han befinder sig i en af de objektive situationer, der er beskrevet i direktivets artikel 1. Det kræves derimod ikke, at den erhvervsdrivende har udvist en bestemt adfærd eller har haft til hensigt at manipulere forbrugeren. Dette skal derfor heller ikke bevises.

44 Det fjerde spørgsmål skal derfor besvares med, at forbrugeren kan udøve sin ret til at træde tilbage fra aftalen, jf. artikel 5, stk. 1, i direktiv 85/577, såfremt aftalen er indgået under omstændigheder som de i direktivets artikel 1 beskrevne, uden at det skal godtgøres, at forbrugeren er blevet påvirket eller manipuleret af den erhvervsdrivende.

## Det femte spørgsmål

45 Med det femte spørgsmål ønsker den nationale ret nærmere bestemt oplyst, om direktiv 85/577 er til hinder for, at en medlemsstat vedtager bestemmelser, hvorefter der med hensyn til den i direktivets artikel 5, stk. 1, omhandlede meddelelse om, at forbrugeren træder tilbage fra aftalen, ikke gælder nogen formkrav.

46 Antelm Sanchis har anført, at udtrykket »ved ... at give meddelelse herom« i artikel 5, stk. 1, i direktiv 85/577 skal forstås således, at tilbagetrædelsen over for den erhvervsdrivende skal ske i overensstemmelse med den enkelte medlemsstats nationale bestemmelser. I udtrykket »ved ... at give« må der således ligge, at meddelelsen også kan ske »mundtligt«. Han har tilføjet, at der i spansk ret ikke gælder særlige formkrav med hensyn til afgivelse af en sådan underretning.

47 Den spanske regering har påpeget, at den spanske lovs artikel 5, stk. 2, der gennemfører artikel 5, stk. 1, i direktiv 85/577, bestemmer, at »der med hensyn til tilbagetrædelse ikke gælder nogen formkrav«.

48 Kommissionen har fremhævet, at direktiv 85/577 ikke indeholder nogen formforskrifter for eller nærmere regler om, hvorledes den i direktivets artikel 5, stk. 1, omhandlede meddelelse skal gives. Henset til, at bestemmelsen er beskyttende, må den ifølge Kommissionen fortolkes vidt, dvs. at forbrugeren ikke skal overholde særlige formforskrifter, når det står fast, at han vil træde tilbage fra aftalen, og dette utvetydigt er meddelt den erhvervsdrivende inden for den fastsatte frist.

49 Det bemærkes for det første, at i henhold til artikel 5, stk. 1, i direktiv 85/577 har forbrugeren ret til at træde tilbage fra aftalen ved i overensstemmelse med den fremgangsmåde og de betingelser, der gælder i henhold til national ret, at give meddelelse herom inden for en frist på mindst syv dage at regne fra det tidspunkt, hvor forbrugeren har modtaget de i artikel 4 omtalte oplysninger.

50 Heraf følger, at direktiv 85/577 ikke er til hinder for, at en medlemsstat vedtager bestemmelser, hvorefter der med hensyn til meddelelsen om, at forbrugeren træder tilbage fra aftalen, ikke gælder nogen formkrav. Meddelelsen kan således bl.a. udgøres af akter, der er utvetydige. Henset til, at direktivets formål er at beskytte forbrugerne, kan en medlemsstat således netop vedtage sådanne bestemmelser med henblik på at gøre det lettere for forbrugeren at udøve retten til at træde tilbage fra aftalen.

51 Ganske vist bestemmes det med hensyn til overholdelsen af fristen i artikel 5, stk. 1, sidste punktum, at det er tilstrækkeligt, at meddelelsen er afsendt inden fristens udløb. Heraf kan det imidlertid ikke udledes, at meddelelsen skal ske skriftligt. Den nævnte bestemmelse omhandler således alene beregningen af minimumsfristen på syv dage, såfremt forbrugeren har meddelt skriftligt, at han træder tilbage fra aftalen.

52 Det femte spørgsmål skal derfor besvares med, at direktiv 85/577 ikke er til hinder for, at en medlemsstat vedtager bestemmelser, hvorefter der med hensyn til den i direktivets artikel 5, stk. 1, omhandlede meddelelse om, at forbrugeren træder tilbage fra aftalen, ikke gælder nogen formkrav.

## Det sjette spørgsmål

53 Med det sjette spørgsmål ønsker den nationale ret nærmere bestemt oplyst, om direktiv 85/577 er til hinder for, at en aftale indeholder en bestemmelse, hvorefter forbrugeren skal betale et fast beløb som godtgørelse for den skade, der forvoldes den erhvervsdrivende, blot fordi forbrugeren har udøvet sin ret til at træde tilbage fra aftalen.

54 Antelm Sanchis har gjort gældende, at aftalen først kan anses for tilblevet efter udløbet af den frist på mindst syv dage, der er omhandlet i artikel 5, stk. 1, i direktiv 85/577. Når de ved lov fastsatte godtgørelser ikke skal erlægges, eftersom forbrugeren har udøvet sin ret til at træde tilbage fra aftalen inden for den i direktivet fastsatte frist, kan de i aftalen fastsatte godtgørelser heller ikke skulle erlægges, idet de er ulovlige.

55 Den spanske regering har anført, at når forbrugeren udøver sin ret til at træde tilbage fra aftalen, bliver den ugyldig, og parterne er forpligtet til gensidigt at betragte sig som frigjort for at erlægge deres ydelser, uden at der kan iværksættes nogen sanktioner.

56 Ifølge Kommissionen er en bestemmelse som den, der er beskrevet i nærværende doms præmis 53, i strid med de præceptive bestemmelser i artikel 5, stk. 2, i direktiv 85/577. Når forbrugerens meddelelse om, at han træder tilbage fra aftalen, har den virkning, at han frigøres fra enhver forpligtelse i henhold til aftalen, kan

sælgeren ikke ved aftale forpligte forbrugeren til at betale erstatning, blot fordi han har udøvet den ret til at træde tilbage fra aftalen, han er tillagt ved direktiv 85/577.

57 Det bemærkes, at det i artikel 5, stk. 2, i direktiv 85/577 er fastsat, at såfremt forbrugeren træder tilbage fra aftalen, frigøres han fra enhver forpligtelse i henhold til den aftale, han er trådt tilbage fra.

58 Heraf følger, at efter at forbrugeren er trådt tilbage fra aftalen, bortfalder hans forpligtelse til at betale erstatning, såfremt aftalen ikke gennemføres. Som generaladvokaten har anført i punkt 59 i forslaget til afgørelse, ville en sådan erstatning være ensbetydende med, at forbrugeren ifalder sanktioner for at have udøvet sin ret til at træde tilbage fra aftalen. Dette er i strid med det beskyttelsesformål, der ligger bag direktiv 85/577, og som netop består i at forhindre, at forbrugeren påtager sig økonomiske forpligtelser uden at være forberedt herpå.

59 Ganske vist henvises der i artikel 7 i direktiv 85/577 til national lovgivning med hensyn til bestemmelsen af retsvirkningerne af denne fortrydelsesret, navnlig med hensyn til tilbagebetaling af indbetalte beløb for varer eller tjenesteydelser samt returnering af de modtagne varer. Den nævnte bestemmelse omhandler imidlertid ikke spørgsmålet om godtgørelse i tilfælde af, at forbrugeren har udøvet sin fortrydelsesret, men kun de retsvirkninger af en sådan tilbagetræden i relation til parterne, der i den pågældende lovgivning måtte være fastsat med hensyn til tilbagebetaling eller returnering af indbetalte beløb eller allerede foretagne leverancer.

60 Det sjette spørgsmål skal derfor besvares med, at direktiv 85/577 er til hinder for, at en aftale indeholder en bestemmelse, hvorefter forbrugeren skal betale et fast beløb som godtgørelse for den skade, der forvoldes den erhvervsdrivende, blot fordi forbrugeren har udøvet sin ret til at træde tilbage fra aftalen.

## Sagens omkostninger

61 De udgifter, der er afholdt af den spanske regering og af Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Juzgado de Primera Instancia de Valencia ved kendelse af 11. november 1997, for ret:

**1) Rådets direktiv 85/577/EØF af 20. december 1985 om forbrugerbeskyttelse i forbindelse med aftaler indgået uden for fast forretningssted finder anvendelse på en aftale om brugsret til fast ejendom på timeshare-basis og om levering af tjenesteydelser, hvis værdi er højere end værdien af brugsretten til den faste ejendom.**

**2) En aftale, som indgås i en situation, hvor en erhvervsdrivende har inviteret en forbruger til personligt at begive sig til et bestemt sted, som ligger i en vis afstand fra det sted, hvor forbrugeren bor, og som er et andet sted end det, hvor den pågældende erhvervsdrivende normalt udøver virksomhed og ikke**

klart er et udsalgssted, med henblik på at præsentere sine produkter og tjenesteydelser, skal anses for at være indgået under en udflugt arrangeret af den erhvervsdrivende uden for fast forretningssted som omhandlet i direktiv 85/577.

3) Forbrugeren kan udøve sin ret til at træde tilbage fra aftalen, jf. artikel 5, stk. 1, i direktiv 85/577, såfremt aftalen er indgået under omstændigheder som de i direktivets artikel 1 beskrevne, uden at det skal godtgøres, at forbrugeren er blevet påvirket eller manipuleret af den erhvervsdrivende.

4) Direktiv 85/577 er ikke til hinder for, at en medlemsstat vedtager bestemmelser, hvorefter der med hensyn til den i direktivets artikel 5, stk. 1, omhandlede meddelelse om, at forbrugeren træder tilbage fra aftalen, ikke gælder nogen formkrav.

5) Direktiv 85/577 er til hinder for, at en aftale indeholder en bestemmelse, hvorefter forbrugeren skal betale et fast beløb som godtgørelse for den skade, der forvoldes den erhvervsdrivende, blot fordi forbrugeren har udøvet sin ret til at træde tilbage fra aftalen.

Puissochet Moitinho de Almeida Gulmann

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 22. april 1999.

R. Grass J.-P. Puissochet

Justitssekretær Formand for Tredje Afdeling